

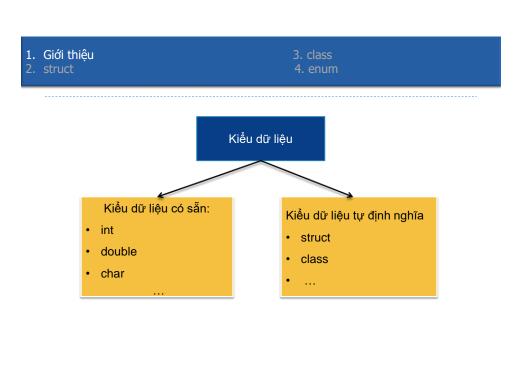
KỸ THUẬT LẬP TRÌNH

Chương 5: struct và class

Mục tiêu

- Sau khi học xong chương này, người học có thể:
- Hiểu và vận dụng struct, class vào bài toán thực tế
- Phân biệt được các thành phần, phép toán cụ thể với tùy kiểu dữ liệu định nghĩa

Nội dung Giới thiệu struct struct 3 class 4 enum

Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

4

- 1. Giới thiệu 3. class
  2. struct 4. enum
  - Khi nào cần kiểu dữ liệu tự định nghĩa?
  - Kiểu dữ liệu tự định nghĩa giải quyết những vấn đề gì?

▶ 5 Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

1. Giới thiệu3. class2. struct4. enum

- Định nghĩa struct
- Truy xuất các thành phần
- Các phép toán cơ bản
- Nhập/xuất
- struct và function
- struct và array
- struct trong struct
- struct và pointer

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```

- Định nghĩa struct
- Struct là kiểu dữ liệu do người lập trình tự định nghĩa. Struct có thể chứa nhiều thành phần dữ liệu có kiểu khác nhau. Mỗi thành phần của struct gọi là thành viên (member) và có tên (memberName).
- Ví dụ:

Struct lưu trữ thông tin của sinh viên.

Các thànhh viên của struct: họ tên, địa chỉ, tuổi, điểm, ...

▶ 7 Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```

Cú pháp định nghĩa struct:

```
struct structName
{
     dataType memberName;
     dataType memberName;
     ...
     dataType memberName;
};
```

Trong đó:

- structName: tên của kiểu dữ liệu được định nghĩa
- dataType: kiểu dữ liệu của từng thành viên của struct
- · membername: tên của từng thành viên của struct
- CHÚ Ý: kết thúc việc định nghĩa struct phải có dấu ;

```
▶ 8 Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018
```

```
2. struct
   Ví du:
   struct SinhVien
       string hoten;
       string diachi;
       int tuoi;
       double diem;
   };
  9
                            Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018
1. Giới thiêu
2. struct
   Khai báo biến kiểu struct:
                     structName variableName;
   Ví du:
   SinhVien sv;
   Có thể vừa định nghĩa struct vừa khai báo.
   struct SinhVien
       string hoten;
       string diachi;
       int tuoi;
       double diem;
```

Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

} sv;

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```

Truy xuất các thành phần

variableName.memberName

Trong đó:

- varialeName: tên biến có kiểu struct.
- · memberName: tên thành phần trong struct.

Ví dụ:

```
SinhVien sv1;
sv1.hoten = "Tran Van Minh";
sv1.diachi = "Thanh pho Ho Chi Minh";
sv1.tuoi = 20;
sv1.diem = 7.2;
```

11

```
1. Giới thiệu3. class2. struct4. enum
```

- Các phép toán cơ bản
  - Phép gán: có thể gán 2 biến struct cho nhau nếu cùng kiểu.
     Tương ứng với lệnh gán từng thành phần cho nhau.
  - Phép so sánh: không thể so sánh 2 biến struct với nhau dù cùng kiểu. Chỉ có thể so sánh từng thành phần.

```
1. Giới thiệu3. class2. struct4. enum
```

Nhâp/xuất Nhập hoặc xuất từng thành phần của biến kiểu struct. Ví du: SinhVien sv; cout << "Nhap ho ten sinh vien: ";</pre> getline(cin, sv.hoten); cout << "Nhap dia chi: ";</pre> getline(cin, sv.diachi); cout << "Nhap tuoi: ";</pre> cin >> sv.tuoi; cout << "Nhap diem: ";</pre> cin >> sv.diem; cout << "Thong tin cua sinh vien la:\nTen: " <<</pre> sv.hoten << "\nDia chi la: " << sv.diachi << "\nTuoi</pre> la: " << sv.tuoi << "\nDiem la: " << sv.diem << endl;</pre> 13 Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```

- Bài tập
- 1. Viết chương trình định nghĩa struct NhanVien gồm các thông tin:
  - · Mã nhân viên kiểu string
  - · Ho tên nhân viên kiểu string
  - Năm sinh kiểu int
  - Chức vụ kiểu string
  - Bậc lương kiểu double

Sau đó khai báo để có thể nhập và xuất thông tin của 1 nhân viên cụ thể.

```
1. Giới thiệu3. class2. struct4. enum
```

```
Trình tự chương trình đề xuất:

//chỉ thị tiền xử lý: #include...

//namespace

//dịnh nghĩa struct NhanVien

//hàm main

{

//khai báo biến kiểu NhanVien

//Nhập từng thành phần của biến

//Xuất thông tin từng thành phần

}

NSỹ thuật lập trình - ĐH Mở TPHCM 12/23/2018
```

```
1. Giới thiệu3. class2. struct4. enum
```

- struct và function
  - Nên định nghĩa các struct trước khi định nghĩa các hàm.
  - Struct truyền cho hàm dưới các dạng:
    - · Tham tri
    - Tham chiếu
    - Con trỏ
  - Hàm có thể trả về kiểu struct.

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```

- Bài tập
- 2. Viết chương trình định nghĩa struct NhanVien gồm các thông tin:
  - · Mã nhân viên kiểu string
  - · Họ tên nhân viên kiểu string
  - Năm sinh kiểu int
  - · Chức vụ kiểu string
  - · Bậc lương kiểu double

Sau đó viết hàm nhập và xuất thông tin của 1 nhân viên cụ thể.

▶ 17 Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```

▶ Gợi ý:

```
void nhap ( NhanVien &nv );
void xuat ( const NhanVien nv);
```

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```

- Bài tập
- 3. Viết chương trình định nghĩa struct PhanSo gồm các thông tin:
  - Tử số kiểu int
  - Mẫu số kiểu int

Sau đó viết các hàm:

- Nhập và xuất thông tin 1 phân số.
- · Hàm nhận vào 2 phân số, trả về kết quả cộng của 2 phân số này.
- Hàm main: khai báo phân số a, b, c thuộc kiểu PhanSo. Gọi hàm nhập giá trị cho 2 phân số a và b. Xuất thông tin 2 phân số này. Gọi hàm cộng để trả về kết quả tổng 2 phân số a và b. Gán kết quả cho phân số c và xuất c.

```
▶ 19 Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018
```

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```


Bài tập

4. Phát triển BT3 thành chương trình tính tổng, hiệu, tích, thương của 2 phân số.

▶ 21 Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum

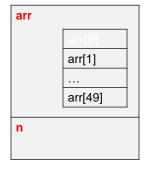
- struct và array
  - struct có thể chứa thành phần là array.
  - Có thể khai báo 1 biến array kiểu struct.

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```

struct và array

struct có thể chứa thành phần là array.

Ví dụ: struct lưu dãy số nguyên
const int MAXSIZE = 50;
struct intArr
{
 int arr[MAXSIZE];
 int n;
};
Cách truy xuất từng phần tử:
intArr a;
a.arr[1] = 3;

23

a.n = 15;

Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```

struct và array

Ví dụ: dựa trên ví dụ struct kiểu dãy số nguyên. Viết các hàm nhập, xuất 1 biến kiểu intArr. Viết hàm trả về tổng các phần tử trong dãy số lưu trữ ở biến kiểu intArr.

struct và array

Có thể khai báo 1 biến array kiểu struct.

```
Ví dụ:
                                     nhanvien
   struct NhanVien
                                      [0]
                                                        nhanvien[2]
                                      [1]
                                                        hoten
   {
                                      [2]
                                                        tuoi
         string hoten;
                                      [49]
         int tuoi;
   };
   NhanVien nhanvien[50];
> 25
                             Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018
```


struct và array

Ví dụ: dựa trên ví dụ struct NhanVien. Viết các hàm nhập, xuất thông tin cho 10 nhân viên.

```
2. struct
    struct trong struct
                                                        nhanvien
                                                          maso
                                                          holot
 struct NTN
                                                                ngay
                                                        ngaysinh
     int ngay, thang, nam;
                                                                thang
 };
                                                                   so
                                                          diachi
                      struct NhanVien
                                                                 duong
 struct DiaChi
                                                                 quan
                                                                   to
    string so;
                           int maso;
                                                       phongban
    string duong;
                           string holot;
    string quan;
                           string ten;
                                                         thuong
    string tp;
                           NTN ngaysinh;
                                                    Khai báo: NhanVien nv;
                           DiaChi diachi;
                           string phongban;
                                                                nv.ho = "Tran Van";
```

nv.ten = "Son";

nv.ngaysinh.ngay = 8;

nv.ngaysinh.thang = 3; nv.ngaysinh.nam = 1980;

▶ 27 Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

double luong;

double thuong;

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```

- struct và pointer
  - Có thể khai báo con trỏ kiểu struct. Sau đó cho trỏ đến địa chỉ của 1 biến kiểu struct đã khai báo.
  - Có thể dùng cấp phát đông.

};

Ví du: với struct NhanVien đã khai báo

```
NhanVien nv;

NhanVien *pnv;

pnv = &nv;

Truy xuất thành phần:

(*pnv) .maso = 5;

Hoặc pnv -> maso = 5;

Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018
```

1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum

Bài tập struct:

- 5. Định nghĩa kiểu dữ liệu SinhVien gồm các thông tin:
- Họ tên kiểu string;
- Ngày tháng năm sinh kiểu NTN (struct NTN chứa từng thông tin ngày, tháng, năm đều là kiểu số nguyên);
- Điểm toán kiểu số thực.

Viết chương trình:

- Nhập thông tin cho toàn bộ sinh viên của 1 lớp học (tối đa 30 sinh viên). Lưu trữ toàn bộ thông tin 30 sinh viên dưới dạng mảng chứa từng giá trị kiểu SinhVien bằng cấp phát động.
- Xuất lại toàn bộ thông tin của sinh viên nào có điểm toán lớn hơn điểm trung bình của cả lớp.

> 29

Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum

Bài tập struct:

5. Định nghĩa kiểu dữ liệu **Kho** gồm: tên kho, tải trọng.

Tiến hành dùng cấp phát động để tạo ra nơi lưu trữ cho n kho có thông tin kiểu struct Kho (0 < n < 50).

Viết hàm:

▶ 30

- + Nhập đầy đủ dữ liệu của n kho này.
- + Xuất lai đầy đủ thông tin n kho.
- + Xuất tên kho nào còn trống. Biết rằng nếu tải trọng > 10 là còn trống.
- + main để kiểm chứng toàn bộ chương trình.

```
1. Giới thiệu
2. struct
3. class
4. enum
```

- Định nghĩa class
- Public members
- Member functions
- Constructor
- Header file

▶ 31 Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

```
1. Giới thiệu3. class2. struct4. enum
```

Định nghĩa class

Tương tự struct nhưng có bao gồm nhiều thành phần trong đó có hàm.

Cú pháp khai báo class:

```
class className
{
          memberList;
};
```

Trong memberList:

- Nếu là biến thì khai báo như cú pháp khai báo biến.
- · Nếu là hàm thì khai báo như function prototype.
- LƯU Ý: với memberlist phải xác định mức độ truy cập.

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```

- Định nghĩa class
- Khi định nghĩa class phải lưu ý đến mức độ truy xuất các member.
- Mức độ truy xuất các member trong class: private, public, protected.
  - Private: được liệt kê bên dưới từ private và dấu :

Ý nghĩa: các biến liệt kê dạng private không thể liệt kê trực tiếp bên ngoài class (muốn truy xuất có thể thông qua member là function).

Public: được liệt kê bên dưới từ public và dấu :

Ý nghĩa: các biến liệt kê dạng public có thể được truy xuất trực tiếp từ bên ngoài class.

Mặc định: private

→ 33 Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

```
1. Giới thiệu3. class2. struct4. enum
```

- Public members
- Với các member là biến đơn thì việc truy xuất tương tự như truy xuất struct_member.
- Member là function: Khai báo và định nghĩa bên trong class; cũng có thể dùng function prototype để khai báo trong class. Việc thực hiện định nghĩa function_member có thể diễn ra bên ngoài class với cú pháp:

```
dataType className::functionName([parameterList])
{
    statements
};
```

Dấu :: là toán tử phân giải phạm vi.

```
1. Giới thiệu
2. struct

3. class
4. enum

Ví dụ: Xây dựng class Point
class Point
{

x
y
private
```

```
class Point
{
private:
    int x, y;
public:
    int getX();
    int getY();
    void set(int a, int b);
};
//getX: trả về giá trị của x
//getY: trả về giá trị của y
//set: gán 2 giá trị số nguyên: a cho x, b cho y.

> 35

Kỹ thuật lập trình - DH Mở TpHCM 12/23/2018
```

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```

Ví dụ: Xây dựng class Point

36

```
int Point::getX()
{
    return x;
}
int Point::getY()
{
    return y;
}
void Point::set(int a, int b)
{
    x = a;
    y = b;
}
```

Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

18

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```

Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

Ví dụ: Xây dựng class Point

37

38

```
int main()
{
    Point s;
    int m, n;
    cout << "Nhap hai so nguyen: ";
    getX()
    cin >> m >> n;
    s.set(m, n);
    cout << s.getX() << endl;
    cout << s.getY() << endl;
}</pre>
```

```
1. Giới thiệu
2. struct
3. class
4. enum
```

- Bài tập:
- 6. Viết chương trình xây dựng class PhanSo gồm:

Private: tử số, mẫu số

Public:

- Hàm trả về giá trị của tử số
- · Hàm trả về giá trị của mẫu số
- Hàm thiết lập giá trị cho tử số
- Hàm thiết lập giá trị cho mẫu số
- · Hàm tính tích hai phân số.

Sau đó tạo hàm main để kiểm chứng.

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```

```
class phanso
{
  private:
     int tuso, mauso;

public:
     int getts();
     int getms();
     void setts(int a);
     void setms(int b);
     phanso tich(phanso ps1, phanso ps2);
};
### 40 Kÿ thuật lập trình - DH Mở TpHCM 12/23/2018
```

```
1. Giới thiệu
2. struct

3. class
4. enum

int phanso::getts()
{
    return tuso;
}

int phanso::getms()
{
    return mauso;
}
```

```
1. Giới thiệu3. class2. struct4. enum
```

```
void phanso::setts(int a)
{
    tuso = a;
}

void phanso::setms(int b)
{
    mauso = b;
}

    Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018
```

```
1. Giới thiệu
2. struct

3. class
4. enum

phanso phanso::tich(phanso ps1, phanso ps2)

{
    phanso kq;
    kq.setts(ps1.tuso * ps2.tuso);
    kq.setms(ps1.mauso * ps2.mauso);
    return kq;
}
```

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```

```
int main()
{
    phanso ps1, ps2, kq;
    int ts1, ms1, ts2, ms2;

    cout << "Nhap tu so va mau so phan so 1: "; cin >> ts1 >> ms1;
    cout << "Nhap tu so va mau so phan so 1: "; cin >> ts2 >> ms2;

    ps1.setts(ts1);
    ps1.setms(ms1);
    ps2.setts(ts2);
    ps2.setts(ts2);
    ps2.setts(ts2);
    cout << kq.getts() << "/" << kq.getms() << endl;
}
</pre>
kq = kq.tich(ps1, ps2);
    cout << kq.getts() << "/" << kq.getms() << endl;
}</pre>
```

```
1. Giới thiệu
2. struct
3. class
4. enum
```

```
Van de ton tai ???
//Dinh nghĩa class
int main()
{
      phanso ps1, ps2, kq;
      cout << ps1.getts() << endl;
}</pre>
```

//Sẽ xuất giá trị rác

- Vậy ta cần khởi tạo giá trị cho các biến private trong class.
- class hỗ trợ khởi tạo giá trị tự động cho các biến private, gọi là constructor

```
▶ 45 Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018
```

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```

- Constructor: là hàm tự động thực hiện khi 1 đối tượng thuộc class được tạo.
- Constructor dùng để khởi tạo các giá trị cho biến private trong class.
- Constructor:
  - Trùng tên với class và không có kiểu.
  - Mỗi class có 1 constructor mặc định: constructor không có tham số.
  - Mỗi class nên có ít nhất 1 constructor có tham số (đều trùng tên với class nhưng số tham số khác nhau).

Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

46

```
1. Giới thiệu
2. struct
3. class
4. enum
```

```
Constructor:
Ví du:
class phanso
private:
       int tuso, mauso;
public:
       phanso() { tuso = 0; mauso = 0;};
       phanso (int a, int b);
       ~phanso(); //huy constructor
       int getts();
       int getms();
       void setts(int a);
       void setms(int b);
       phanso tich(phanso ps1, phanso ps2);
};
                       Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018
47
```

```
1. Giới thiệu3. class2. struct4. enum
```

```
Ví dụ:

phanso::phanso(int a, int b)

{
    setts(a);
    setms(b);
}

//khi đó trong hàm main:
phanso ps1, ps2, kq;
cout << ps1.getts() << endl;
//kết quả sẽ là 0

**Notation **Notation**

**Notation **Notation**

**Notation **No
```


- Header file
- Tạo file kiểu header file (.h) ở folder header file của project.
- · Định nghĩa class ở header file.
- · Ở file .cpp sử dụng class thêm chỉ thị:

```
#include "tên file header.h"
```

▶ 49 Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

1. Giới thiệu3. class2. struct4. enum

- Bài tập
- 7. Định nghĩa class PhanSo bao gồm các biến private là tuso, mauso; các hàm public là cong, tru, nhan, chia, ucln, rutgonps.Sau đó viết chương trình kiểm chứng.

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```

- Định nghĩa enum
- Các phép toán
- Nhập/xuất
- Mảng 2 chiều và kiểu liệt kê

▶ 51 Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

```
1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum
```

Định nghĩa enum

Là kiểu dữ liệu do người dùng định nghĩa đơn giản nhất, gọi là kiểu liệt kê, dùng để lưu trữ một tập giá trị hằng được đặt tên giúp chương trình dễ đọc và tránh lỗi.

Cú pháp định nghĩa enum:

```
enum typeName {value1, value2,...};
```

Trong đó:

- typeName: tên kiểu dữ liệu
- value1, value2, ... tên của các giá trị, đặt giữa { và }
- Giá trị mặc định theo thứ tự value là 0, 1, ...

```
1. Giới thiệu3. class2. struct4. enum
```

Ví dụ:

```
enum Thu {hai, ba, tu, nam, sau, bay, chunhat};
Thu ngay;
ngay = tu;
cout << ngay << endl;
//kết quả: 2</pre>
```

53

Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

```
1. Giới thiệu3. class2. struct4. enum
```

- Các phép toán
- Phép gán: gán giữa các biến cùng kiểu enum với nhau, gán giá trị cho biến kiểu enum.
- Chuyển đổi kiểu dữ liệu khi xuất giá trị lưu trữ: câu lệnh static_cast<DataType>(variableName)

```
4. enum
```

- Các phép toán
- Không thể gán giá trị kiểu int cho biến enum.
- Chỉ có thể so sánh giữa biến kiểu enum với giá trị.

```
55
                                 Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018
```

```
1. Giới thiêu
                                                  4. enum
```

- Các phép toán
- Không sử dụng phép toán số học

```
DenGiaoThong x, y;
x = XANH;
y = x + 1; //error
            //error
```

Muốn tăng hay thay đổi phải chuyển đổi kiểu dữ liệu

```
x = static_cast<DenGiaoThong>(x + 1);
```

Kỹ thuật lập trình - ĐH Mở TpHCM 12/23/2018

> 56

1. Giới thiệu 3. class
2. struct 4. enum

- Nhập/xuất: gián tiếp thông qua biến kiểu enum đã khai báo và cú pháp lựa chọn trường hợp để gán dữ liệu.
- Mảng 2 chiều và kiểu liệt kê: tận dụng chỉ số mảng là chỉ số giá trị kiểu liệt kê do enum trả về.

57

